

opíráme o jasné a jednoznačné výroky Písma, jejichž záměrem je vzdělání víry a zbožnosti, útěcha kajících a napomenutí nekajících a sebejistých. Výroky, které znějí co do litery tvrději, hledíme vyložit tak, aby souhlasily s výroky jednoznačnými a sloužily právě vzdělání, útěše a napomínání.

Duch svatý, sám domovem v okruhu věcí podstatných, vtrhuje člověka do jejich oblastí, činí jej jejich podílníkem, čili, jinými slovy, se strany Boží v člověku vzbuzuje víru, lásku a naději ve vztahu k Božímu spasitelnému jednání. Víra byla již Chelčickému výlučně darem Božím, žádným lidským zásahem nevynutitelným, a byla spojena i u Bratří s ochotnou poslušností rozkazům Páně. Od poloviny 16. století zdůrazňovali Bratří neméně silně moment důvěry ve víře, aniž se přitom zřekli staršího pochopení víry jakožto pohotovosti, povolnosti k poslušnému činu. Kraličtí vykladači Písma svatého nespátřují spasení pouze v ospravedlnění a odpuštění hříchů, nýbrž stejně i v povolání k novému životu. Proto spojují vytrvale víru s láskou. I když B. Lukáš vyličoval lásku výrazy augustinskými, překonával zejména svým Spisem o lásce [1523] jejich antický erotický ozvuk a dosah: láska je čin Boží, uskutečněný z milosrdenství Božího v Ježíši Kristu bez vědomí, bez přičinění, bez vůle a bez zásluhy člověka. Lidská láska smí slouti křesťanskou, pokud čerpá z lásky Kristovy svůj rozhodující podnět. Ale existence věřícího není vírou a láskou ještě plně, dostatečně vystižena. Teprve naděje jí dává směr a pohyb. Osvobozuje od falešných náboženských, antikristovských jistot, od nepravého vědomí zabezpečení stejně jako i od každého strachu. Jako sbor či shromáždění nadějících se není církev ve svém rozhodování určována představou nějaké konečné katastrofy, nýbrž naopak kladným zaslíbením o konečné manifestaci Kristova vítězství, které již bylo zásadně vybojováno. Vidíme tedy znovu: bratrské pojmání podstatných věcí 'strany člověka' upozorňuje na to, že podstatnými věcmi 'strany Boha' vyjadřovali Bratří dogmaticky spíše dílo, skutky, jednání trojjediného Boha než jeho metafysicky chápané bytí. K vyjádření tohoto poznání užívali arci výraziva, zatíženého z domova statickou povahou.

Věci služebné

BRATRŘÍ NEUŽÍVALI rozlišení církve na viditelnou a neviditelnou. Věděli sice o podstatné církvi, kterou je třeba hledat a nalézat všude tam, kde lidé vděčně přijímají slovem Božím zvěstovanou milost Boha Otce, zásluhu Ježíše Krista a dary Ducha svatého skrze víru, lásku a naději. Prakticky však mluvili většinou o církvi jako o skutečnosti služebné, protože je ve službách vyhlásování spasitelného díla Božího svým kazatelstvím a svým obecnostevním jednáním. Tato její služba je viditelná. Přesto neožřejuje podstatné věci, na nichž spasení neodmyslitelně závisí, všechno, co viditelná církev kdy vykonala nebo v přítomnosti koná. Jestliže tedy Bratří vážně počítali s viditelností církve a s konstatovatelností její práce, zároveň se tázali po její pravé podstatě a po její pravé funkci.

Pravá Kristova církev je po celou dobu své existence v čase v situaci eschatologické. Její věrnost lze měřit právě tím, na kolik si toto své specifické postavení uvědomuje a důsledně s ním počítá. V naději je anticipací Božího království. Je souborem všech, které Bůh v Kristu vyvolil, aby měli účast na podstatných věcech. Její svatost je založena v Boží spravedlnosti a pravdě. Služebná církev má člověka přivádět do církve podstatné. Není tedy sama sobě cílem. I ona sluje svatou, ovšem pokud má vskutku účast na Kristově zásluze. Na ní jest, aby byla církví vyznavačskou, ochotnou trpět. Později přijali Bratří z Augustany za znak pravé církve slovo Boží a svátosti, ale přidávali jako další známku církve život sevěřený kázni a pohotový k vyznavačskému utrpení ve světě.

Služebná církev se podle bratrského názoru projevuje ve viditelných shromážděních křesťanského lidu po všem světě. Tím se její obecnost rozšiřuje, už podle přesvědčení prvních Bratří, na všechny národy a organizované církevní útvary, jsouc jim nadřazena. Je jenom jedna církev [podstatná i služebná],